

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Vyučovací předmět: Chemie

Ročník: 9.

Očekávané výstupy

Anorganické sloučeniny

CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí

Minimální doporučená úroveň očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

CH-9-5-01 p popíše vlastnosti a použití vybraných prakticky využitelných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a zná vliv těchto látek na životní prostředí

Organické sloučeniny

CH-9-6-01 rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití

CH-9-6-02 zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy

CH-9-6-03 rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití

CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitamínů

Minimální doporučená úroveň očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

CH-9-6-02 p zhodnotí užívání paliv jako zdrojů energie

Vyjmenuje některé produkty průmyslového zpracování ropy

CH-9-6-04 p uvede příklady bílkovin, tuků, sacharidů a vitamínů v potravě

Chemie a společnost

CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi

CH-9-7-02 aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe

CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka

Minimální doporučená úroveň očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

CH-9-7-01 p uvede příklady využívání prvotních a druhotných surovin

CH-9-7-03 p zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka

Dílčí výstupy

Anorganické sloučeniny

- dokáže vysvětlit pojem sůl
- chápe pravidla názvosloví solí a umí vytvořit vzorce z názvu a naopak
- zná příklady použití solí z praxe – hnojiva, stavební pojiva, modrá skalice, vápenec
- chápe chemický princip výroby páleného vápna a hašeného vápna, porozumí principu tvrdnutí malty

Organické sloučeniny

- dokáže roztrždit paliva podle skupenství, původu, výhřevnosti a zná příklady z praxe

- chápe rozdíl mezi obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji energie
- zná pravidla bezpečnosti práce s topnými plyny
- umí poskytnout první pomoc při popáleninách
- vysvětlí princip hašení požárů a ví jak zacházet s hasícím přístrojem a jak ohlásit požár
- objasní vliv produktů spalování na životní prostředí
- zná význam ropy, zemního plynu a uhlí, hlavní produkty zpracování ropy a uhlí
- chápe pojem uhlovodík, rozliší řetězce otevřené, uzavřené, nevětvené a větvené
- dokáže vyjmenovat homologickou řadu uhlovodíků $C_1 - C_{10}$
- pochopí pojmy alkan, alken, alkyn, aren
- dokáže napsat molekulové, racionální a strukturní vzorce uhlovodíků
- zařadí uhlovodíky do skupiny podle vazeb a umí sestavit model uhlovodíků
- dokáže zapsat vzorce některých uhlovodíků
- zná pravidla bezpečnosti práce s org. rozpouštědly
- chápe pojmy charakteristická skupina, uhlovodíkový zbytek
- odvodí obecný vzorec derivátů uhlovodíků
- dokáže zařadit deriváty podle charakteristické skupiny
- pochopí význam freonů a vlastnosti a užití teflonu
- dokáže zapsat vzorce vybraných kyslíkatých derivátů uhlovodíků a chápe jejich význam a užití
- pochápe podstatu alkoholového kvašení
- porozumí princip výroby destilátů
- zná důsledky působení metanolu a etanolu na člověka
- zná vzorce, význam, užití formaldehydu, acetaldehydu, acetonu
- chápe karcinogenní účinky formaldehydu a acetonu
- chápe význam a užití kyseliny mravenčí, kys. Octové
- pochopí pojmy vyšší kyseliny, aminokyseliny
- umí zapsat obecné schéma neutralizace karb. Kyseliny a obecné schéma esterifikace
- rozliší sůl kyseliny a ester kyseliny
- chápe pojmy monomer, polymer, makromolekula
- orientuje se v rozdělení sacharidů (mono-, oligo-, poly-)
- umí zařadit glukózu, fruktózu, sacharózu, škrob, glykogen, celulózu, zná jejich výskyt a význam, zná podstatu diabetes
- rozliší tuky podle původu, zná příklady z praxe
- rozliší tuky a oleje, zná příklady z praxe, zná schéma rovnice vzniku tuků
- zná zdroje tuků ve výživě a jejich význam v organismu
- chápe princip a význam ztužování tuků
- porozumí principu zmýdelnění a umí vysvětlit rozdíl v užitných vlastnostech mýdel a saponátů a vliv na životní prostředí
- zná zdroje bílkovin ve výživě a jejich význam
- pochopí princip trávení bílkovin a princip jejich vzniku v organismu
- porozumí významu DNA, RNA
- umí vyjmenovat některé z funkcí bílkovin
- chápe význam enzymů, hormonů, vitamínů A, B, C, D, E a zdroje těchto vitamínů v potravě

Chemie a společnost

- vysvětlí rozdíl mezi plastem a přírodním materiálem z hlediska užitných vlastností a vlivu na životní prostředí
- porozumí běžně užívaným zkratkám plastů (PE, PP, PET, PAD, PES, PAN, PVC, PS), jejich vlastnosti a užití

- chápe význam recyklace plastů
zná významné chemické závody v ČR
- zná pravidla bezpečnosti práce s chemickými látkami běžně užívanými v domácnosti – lepidla, barvy, laky, čisticí prostředky, ředidla atd.
- dokáže vysvětlit pojmy léčiva a drogy,
- chápe příklady návykových látek a nebezpečí jejich požívání
- porozumí významu hnojiv, rozdělené podle původu a složení, zná názvy běžně užívaných hnojiv

Učivo

Soli kyslíkaté a nekyslíkaté – vlastnosti, použití vybraných solí, oxidační číslo, názvosloví, vlastnosti a použití vybraných prakticky významných halogenidů

Uhlovodíky – příklady v praxi významných alkanů, uhlovodíků s vícenásobnými vazbami a aromatické uhlovodíky

Paliva – ropa, uhlí, zemní plyn, průmyslově vyráběná paliva

Deriváty uhlovodíků - příklady v praxi významných alkoholů a karboxylových kyselin

Přírodní látky – zdroje, vlastnosti a příklady funkcí bílkovin, tuků, sacharidů a vitamínů

Chemický průmysl v ČR – výrobky, rizika v souvislosti se životním prostředím, recyklace surovin, koroze

Průmyslová hnojiva

Tepelně zpracovatelné materiály – cement, vápno, sádra, keramika

Plasty a syntetická vlákna – vlastnosti, použití likvidace

Detergenty a pesticidy, insekticidy

Hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti

Léčiva a návykové látky

Mezipředmětové vztahy:

Z – světová naleziště rud

- ocelářský průmysl
- těžba ropy, uhlí, plynu
- pěstování cukrovky a cukrové třtiny, bavlníku
- papírny ČR
- chemický průmysl ČR

Průřezová témata:

EV - Základní podmínky života – Energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky)